

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

Lisbeth Iversen Flateland

lisbeth.flateland@Statnett.no
Vår ref: 2025/509-2
Deres ref: 202407051

Innspill fra Statnett til RMEs rapport om kostnader ved ventetid

Vi viser til invitasjon til innspill til *RME Ekstern rapport nr. 3/2025 Studie av samfunnsøkonomiske kostnader av at kunder ikke får tilknytning til strømnettet ved behov*. Menon Economics og Multiconsult har laget en metode for å beregne den samfunnsøkonomiske kostnaden ved at nettkundene venter på tilknytning. RME skriver at et mål er å kunne tilpasse den økonomiske reguleringen av nettselskapene. Rapporten og innspillene vil inngå i RME sitt arbeid med å tydeliggjøre nettselskapenes plikter og tiltak som kan bidra til raskere nettilknytning.

Statnett synes det er bra at RME jobber med den krevende problemstillingen å sette en verdi på kostnaden for aktørene av å vente på tilknytning. Vi mener det er viktig at kunder blir tilknyttet nettet uten ugrunnet opphold og at verdier for samfunnet derfor ikke går tapt.

Statnett mener den foreslåtte metoden har svakheter, særlig i beregning av ventetid. Det er viktig at ventetid blir beregnet ut fra den delen vi kan påvirke, og kun inkluderer ventetid utover normal ventetid for modne kunder. Vi mener at den foreslåtte metoden i rapporten ikke er moden for bruk i økonomisk regulering og kan skape stor usikkerhet dersom den blir innført.

Statnett jobber aktivt med å redusere ventetiden på tilknytning, både med tiltak som øker utnyttelsen av eksisterende kapasitet og vi har planer om å doble investeringer i nett og kraftsystem de neste ti årene. Nasjonal tilknytningsportal (Tilko), utviklet av Elbits, vil også legge godt til rette for mer effektive prosesser og redusert ventetid.

Statnett vil i tillegg påpeke at den foreslåtte metoden ikke gjenspeiler den samlede samfunnsøkonomiske verdien av våre nettiltak. Metoden fanger ikke opp samfunnsøkonomisk verdi på prosjekt- og sektornivå, og må ikke forveksles med nettoytten av å koble til forbruk eller produksjon til nettet.

Den foreslåtte metoden i rapporten har svakheter

Statnett mener den foreslåtte metoden har svakheter og usikkerheter, rundt beregnet ventetid og i anslag for betalingsvillighet:

Det er utfordrende å beregne ventetid

Ventetid utover "normal ventetid" for modne kunder er det vi kan påvirke. RME har sagt at eventuell regulering bør være rettet mot disse. Rapporten anbefaler også dette. Metoden for å regne «normal ventetid» i rapporten har likevel enkelte svakheter som kan gi misvisende resultater:

- **Definisjon av "normal ventetid"** - Det er uklart hvordan «normal ventetid» skal defineres, da prosjekter varierer betydelig i både ledetid og konsesjonsprosesser. En standardisert beregning må ta hensyn til ulike typer tilknytning.
- **Valg av tidspunkt for å beregne ventetid** – I rapporten er "ønsket dato for tilknytning" benyttet for å beregne ventetid. Dette datofeltet er ofte fylt ut før kunden er moden. Datoen "planlagt dato" i Statnetts saksbehandlingsverktøy (Digital kundereise) viser fra kunden er moden. Dette er også den RME har etterspurt i pålegg om særskilt rapportering. "Planlagt dato" bør derfor bli brukt for å beregne ventetid.
- **Hensyn til eksterne forhold** - Kun forsinkelser som nettselskapene selv kan påvirke, bør bli inkludert i beregning av ventetid. Metoden i rapporten skiller ikke mellom forsinkelser som nettselskapene har skyld i og eksterne forhold slik som kundens ledetid, konsesjonsprosess og myndighetsgodkjenning.

Det er stor usikkerhet i anslag for betalingsvillighet for tilknytning og samfunnsøkonomiske kostnader

Statnett synes det er bra at RME jobber med den krevende problemstillingen å sette en verdi på kostnaden for aktørene å vente på tilknytning. Vi mener det er viktig at kunder blir tilknyttet nettet uten ugrunnet opphold. Statnett er opptatt av at samfunnsøkonomiske konsekvenser av tilknytning av kunder til nettet blir synliggjort.

Menon anbefaler en metode for å beregne den samfunnsøkonomiske kostnaden av ventetid basert på anslag for minimum betalingsvillighet for tilknytning. De bruker en sjablongmessig kostnad utledet fra NVEs kostnadsoversikt over tiltak i strømmettet fra 2018. Dette tilsvarer 2,4 millioner per MW i 2024-kroner (96000 NOK/MW i annualisert verdi). Menon skriver at det finnes flere måter å anslå verdi av anleggsbidrag på, og at valgte metode innebærer betydelig usikkerhet knyttet til bl.a. investeringsnivå.

Metoden er den minst ressurskrevende av de undersøkte metodene, og Menon mener den gir lavest sannsynlighet for overestimering. Vi synes dette høres ut som en fornuftig tilnærming, men vil peke på at RME bør ha et datagrunnlag som har høy transparens dersom det skal bli brukt i økonomisk regulering.

Statnett vil også understreke at metoden ikke fanger opp samlet samfunnsøkonomisk verdi på prosjekt- og sektornivå, og må ikke forveksles med nettonytten av å koble til forbruk eller produksjon til nettet.

Statnett jobber aktivt for å tilknytte kunder og redusere ventetiden

Tilknytningskøen er lang. Statnett hadde ved utgangen av 2024 47 saker om tilknytning direkte til transmisjonsnettet (29 forbruk og 18 produksjon) med forespørsel om totalt nesten 11 000 MW (ca 6 000 MW forbruk og 5 000 MW produksjon). Totalt på alle nettnivå var det i underkant av 800 saker på i overkant av 50 000 MW.

Statnett jobber aktivt med flere tiltak for å redusere tilknytningskøen. Blant annet:

- Vi jobber sammen med andre nettselskap for å forbedre tilknytningsprosessen. I år vil ny nasjonal tilknytningsportal (Tilko), utviklet av Elbits, være klar. Det legger godt til rette for mer effektive prosesser og redusert ventetid.

- Vi har økt utnyttelse og kapasitet i dagens nett. Noen tiltak her er flytbasert markedskobling, automatisert balansering og ny tilknytning på vilkår-avtale.
- Vi har planer om å doble investeringer i nett og kraftsystem de neste ti årene.

Rapporten analyserer ikke hvordan eventuelle økonomiske mekanismer vil slå ut for Statnett. Vi mener generelt det er uheldig å innføre nye økonomiske mekanismer i inntektsreguleringen av Statnett nå. Statnett er i en tid med omfattende behov for investeringer i både ny kapasitet og i utnyttelse av eksisterende kapasitet, samtidig som kostnadene øker betydelig. Innføring av en ny mekanisme i den økonomiske reguleringsmodellen gir økt usikkerhet, og kan i verste fall forsinke videre utvikling av nettet. Vi anbefaler derfor ikke å gå videre med endringer i denne nå. Hvis mekanismer med negativ økonomisk virkning for Statnett er alternativet, er det spesielt viktig at en eventuell økonomisk mekanisme tar hensyn til:

- usikkerhet i estimert samfunnsøkonomisk kostnad og ventetid.
- at Statnett er i en vekstperiode, og tilknytningsforespørsle har økt kraftig. Treffsikkerheten i reguleringen og de økonomiske konsekvensene av en eventuell regulering må bli vurdert nøye. Spesielt for Statnett som sammenlignes med seg selv over lange perioder.

Statnett er positive til eventuelle andre virkemidler som bedre rapportering, og synlighet rundt tilknytningskø og ledetider. Statnett vil også peke på virkemidler rettet mot etterspørselssiden som søknadsgebyr ved tilknytningssaker, betaling for å reservere kapasitet, nettavtale som gjør det mulig å trekke tilbake ubrukt kapasitet og standardisert anleggsbidrag. Dette kan påvirke ventetiden indirekte. Dagens modenheitskriterier er viktige, men Statnetts oppfatning er at de ikke er tilstrekkelige for å sikre faktisk modenhet. Gjennom tiltakene over kan vi på en bedre måte sikre at de reserverte volumene er representative, og volumet av reservert kapasitet vil trolig gå noe ned. Det kan igjen bidra til å sikre en raskere tilknytning for modne prosjekter. Riksrevisjonen peker også på tilknytningsplikt, effektivitetsinsentiver, konsesjonsprosessen og dokumentasjonskrav til den, i sin rapport.

Statnett jobber aktivt med å redusere ventetiden på tilknytning. Vi mener det vil skape stor usikkerhet å innføre en ny mekanisme for å redusere ventetid i tilknytningssaker. Dette er uheldig i dagens situasjon med behov for store investeringer i nettet.

Med vennlig hilsen

Harris Utne

Lisbeth Iversen Flateland

Kraftsystem og marked

Kraftsystem og marked

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter